

Co učí Bible o křesťanské dokonalosti – část 2.

1. Ježíšova výzva k dokonalosti

Jak jsme ukázali v předcházející kapitole, dokonalost podle učení Starého zákona znamená žít ve správném vztahu k Bohu, v souladu s „prvním a největším přikázáním“: „Miluj Hospodina, Boha svého, celým svým srdcem, celou svou duší a celou svou myslí.“ (Matouš 22:36-38) Učení Nového zákona pak klade důraz hlavně na druhé přikázání, které „je mu podobné“: „Miluj svého bližního jako sám sebe.“ Pán Ježíš upřesňuje: „Na těch dvou přikázáních spočívá celý Zákon i Proroci.“ (Matouš 22:39,40)

To vyplývá z učení Pána Ježíše o dokonalosti. Ve všech čtyřech evangeliích se slovo „dokonalý“ (teleios) vyskytuje pouze třikrát. V evangeliu Matouše vymezuje vztah člověka k Bohu a k ostatním lidem. Pán Ježíš použil uvedené slovo ve dvou velmi zvláštních situacích, pokaždé hovořil o přikázáních určených k vymezení mezilidských vztahů.

Bud'te tedy dokonalí, jako je dokonalý váš nebeský Otec.

Toto prohlášení Pán Ježíš učinil na závěr svého výkladu zákona (Matouš 5:48). Potvrdil věčnou platnost zákona a pak systematicky staví formální legalistické zachovávání přikázání do protikladu k dokonalé poslušnosti, která je projevem nového ducha. Tu musí vykazovat všichni, kdo mají účast na nové smlouvě.

Problém, který Pán Ježíš nastínil, nespočívá v tom, zda máme zákon zachovávat nebo ne, ale spíše jak ho máme prakticky uplatňovat. Nemáme se řídit způsoby zákoníků a farizejů, kteří sledovali pouze vnější úkon nebo projev. Pán Ježíš prohlásil: (Matouš 5:20) „Nebude-li vaše spravedlnost o mnoho přesahovat spravedlnost zákoníků a farizejů, jistě nevejdete do království nebeského.“ To, co Pán Ježíš odsuzoval nejvíce u náboženských vůdců tehdejší doby, nebyla jejich horlivá snaha zachovávat Boží přikázání, ale to, že se zákonickým způsobem drželi pouze litery Zákona a ignorovali „to, co je v Zákoně důležitější: právo, milosrdenství a věrnost“ (Matouš 23:23).

A právě toto jsou vlastnosti, které Pán Ježíš zdůrazňuje ve svém výkladu zákona. Právě ony tvoří ducha zákona, který oživuje, zatímco litera podle Pavlova vyjádření zabíjí (2. List Korintským 3 : 6). Pán Ježíš to dostatečně ilustroval dvěma příklady.

Nejprve připomněl šesté přikázání: (Matouš 5:21,22) „Slyšeli jste, že bylo řečeno otcům: ‚Nezabiješ!...‘ Já však vám pravím, že již ten, kdo se hněvá na svého bratra, bude vydán soudu.“

Jako druhý příklad uvedl sedmé přikázání: (Matouš 5:27,28) „Slyšeli jste, že bylo řečeno: ‚Nezcižoložíš!‘ Já však vám pravím, že každý, kdo hledí na ženu chtivě, již s ní zcižoložil ve svém srdci.“

Rozdíl je naprosto zřejmý. Požadavek Pána Ježíše ukazuje přesně opačným směrem, než jak smýšlí mnoho křesťanů. Vydavatel zákona nové smlouvy nevyžaduje méně než vydavatel staré smlouvy. Naopak, žádá mnohem více. Jeho požadavek sleduje zcela jinou úroveň. Neodsuzuje pouze vlastní čin, ale také a především pohnutky a skryté úmysly srdce, to, čím člověk opravdu je a nikoli jen to, jak se jeví navenek.

Pán Ježíš to při jiné příležitosti vysvětlil následovně: (Marek 7:21-23) „Z nitra totiž, z lidského srdce, vycházejí zlé myšlenky, smilství, loupeže, vraždy, cizoložství, chamtivost, zlovolnost, lest, bezuzdnost, závistivý pohled, urážky, nadutost, opovážlivost. Všecko toto zlé vychází z nitra a znesvěcuje člověka.“

Pán Ježíš tedy nejdříve vysvětlil „spravedlnost“ obsaženou v zákoně a „věrnost“ požadovanou při jeho plnění, ale pak ještě zdůraznil hledisko „milosrdenství“, které zákon také obsahuje. Činí tak pomocí přikázání, které vyžaduje od člověka dokonalost právě v jeho vztahu k ostatním lidem. (Matouš 5:43-48) „Slyšeli jste, že bylo řečeno: ‚Milovati budeš bližního svého a nenávidět nepřítele svého.‘ Já však vám pravím: Milujte své nepřátele a modlete se za ty, kdo vás pronásledují, abyste byli syny nebeského Otce, protože on dává svému slunci svítit na zlé i dobré a déšť posílá na spravedlivé i nespravedlivé. Budete-li milovat ty, kdo milují vás, jaká vás čeká odměna? Což i celníci nečiní totéž? A

jestliže zdravíte jenom své bratry, co činíte zvláštního? Což i pohané nečiní totéž? Buďte tedy dokonalí, jako je dokonalý váš nebeský Otec.“

Závěrečné napomenutí správně pochopené ve svém kontextu nepřipouští pochybnosti. Boží dokonalost, o které je zde řeč a k jejímuž napodobování je každý křesťan vyzýván, se netýká Boží podstaty, ale Božího způsobu jednání s lidmi. „**Bůh je láska.**“ (1. List Janův 4:16) „**Bůh nikomu nestraní.**“ (Skutky 10:34) On je milosrdný ke „zlým“ stejně jako k „dobrým“. A právě to Pán Ježíš požaduje od svých následovníků v závěru svého komentáře k zákonu.

Lukáš ve svém evangeliu zdůraznil právě toto hledisko milosrdenství. Výzvu Pána Ježíše nezaznamenává stejnými slovy jako evangelista Matouš: „**Buďte dokonalí**“, ale výslovně říká: „**Buďte milosrdní, jako je milosrdný váš Otec.**“ (Luk 6:36) Evangelisté Matouš a Lukáš použili dvě různá slova, aby zaznamenali totéž Ježíšovo prohlášení, nijak si tím však neprotiřečí. Oba zachytili věrně Mistrovu myšlenku.

Evangelisté Matouš a Lukáš dvěma různými výrazy přeložili do řečtiny slovo „šalem“, které Pán Ježíš pravděpodobně použil. Toto slovo můžeme přeložit do řečtiny buď slovem „teleios“ – dokonalý, jak to udělal Matouš, nebo slovem „oiktirmon“ – milosrdný, jak to udělal Lukáš. Lukáš vybral raději termín „milosrdný“ než „dokonalý“, a tím nám zřetelně ukázal, jak máme rozumět dokonalosti, o které hovořil Pán Ježíš.

Dokonalost, k níž Pán Ježíš vyzývá všechny své následovníky, se tedy může uskutečnit jedině ve vztahu lásky k bližním. To je cíl, k němuž má spět každý křesťan, aby byl dokonalý. Důvodem, proč jsme vyzýváni, abychom jednali jako Bůh sám, je, abychom byli „syny nebeského Otce“ (Mat 5:45). Co mimořádného je na projevování lásky jen těm, kteří nás milují? Nečiní totéž i lidé, kteří nejsou křesťany? Výzva: „Buďte tedy dokonalí“, znamená tedy být „milosrdní, jako je milosrdný váš Otec“.

Tváří v tvář tomuto příkazu by se každý z nás měl ptát: do jaké míry je možno dosáhnout takové dokonalosti? Pán Ježíš na tuto otázku odpověděl v rozhovoru s mladým mužem, který chtěl mít jistotu věčného života.

„Chceš-li být dokonalý...“ (Mat 19:21)

Tuto výzvu Pán Ježíš adresoval člověku, o němž evangelia říkají, že byl „mladý“, „bohatý“ a „jedním z předních mužů“ (Matouš 19:16-26; Marek 10:17-27; Lukáš 18:18-27). Co si mohl ještě více přát? A přesto tento mladý, bohatý a vlivný muž nebyl spokojen sám se sebou. Zřejmě mu něco „scházelo“. Proto jeho poslední otázka zněla: „Co mi ještě schází?“ (Matouš 19:20)

Když mladý muž viděl Pána Ježíše, jak žehná dětem, přiblížil se k němu s nadějí, že by mu mohl zodpovědět jeho duchovní otázky. Zeptal se: „Mistře, co dobrého mám dělat, abych získal věčný život?“ Pán Ježíš mu odpověděl: „Proč se mě ptáš na dobré? Jediný je dobrý!“ (Matouš 19:16.17)

Pán Ježíš jde okamžitě k jádru věci: „Nikdo není dobrý, jedině Bůh.“ (Marek 10:18) V silách člověka tedy není vykonat něco dobrého, čím by si zasloužil věčný život. „U lidí je to nemožné“ (Matouš 19 : 26), prohlásil Pán Ježíš na závěr rozhovoru. Přesto cesta, kterou máme jít, je jasně vyznačena: „Chceš-li vejít do života, zachovávej přikázání!“ (Matouš 19:17)

V podstatě Pán Ježíš jen připomíná základní zásadu platnou pro všechno živé. Život je možný pouze v rámci zákonů, které podmiňují život na všech úrovních, a to jak život fyzický, tak i duchovní. Dodržování zákonů stvoření bylo pro člověka od počátku podmínkou života. Protože lidé tyto zákony nerespektovali, „hřích vešel do světa a skrze hřích smrt; a tak smrt zasáhla všechny“ (Římanům 5:12).

Za jiných okolností Pán Ježíš odpověděl stejným způsobem jednomu znalci zákona (Lukáš 10:25-27). Na konci své veřejné kazatelské činnosti připomíná univerzální zásadu: „A vím, že jeho (Boží) přikázání je věčný život.“ (Jan 12:50) I v tomto případě otázka vůbec nezní, zda máme zachovávat Boží přikázání nebo ne. Pánu Ježíši jde pouze o to, aby jeho posluchači pochopili, co je třeba činit, aby byli schopni přikázání zachovávat.

Mladý muž si přál mít naprosto jasno, která přikázání má zachovávat, aby si zajistil věčný život, proto položil upřesňující otázku: „Která?“ (Mat 19:18) Je to překvapující otázka od předního muže v Izraeli. Nebo chtěl zkoušet Mistra, kterého někteří odpůrci obviňovali, že chce změnit zákon? Nebo očekával, že mu Pán Ježíš nějak ulehčí podmínky, které je třeba splnit?

Ať jej vedly jakékoli pohnutky, Pán Ježíš mu odpověděl naprosto jednoznačně: „Ty znáš přikázání.“ A aby rozptýlil jakékoli nepochopení, vyjmenoval ta, která upravují vztahy mezi lidmi: „Nezabiješ,

nezczizoložíš, nepokradeš, nebudeš křivě svědčit, cti otce a matku.“ A nakonec, aby tazatelé připomněli pozitivní hledisko zákona, Pán Ježíš ještě dodal: „Miluj svého bližního jako sám sebe.“ (Matouš 19:18,19)

Mladý muž, který měl velmi vysoké mínění o své vlastní spravedlnosti, horlivě odpověděl: „Mistře, to všechno jsem dodržoval od svého mládí.“ (Marek 10:20) Bezpochyby se domníval jako většina Židů té doby, že mu nikdo nemůže nic vytknout, pokud jde o zachovávání zákona. Sám apoštol Pavel si před svým obrácením myslel, že „jde-li o spravedlnost podle zákona, je bez úhony“ (Filipským 3:6). Když však poznal Ježíše Krista, pochopil podstatu „poslušnosti, která vede k spravedlnosti“ (Římanům 6:16).

Dokonalost, ke které vyzývá Pán Ježíš, je mnohem více než formální poslušnost zákona, více než splnění všech „nesmíš“ v přikázáních Desatera. Pro Ježíše Krista je dokonalost nekonečně více než pouhé vyhýbání se zlu. Neboť „kdo ví, co je činit dobré, a nečiní, má hřích“ (Jakub 4:17). Žádá tedy, abychom zlo překonávali dobrem podle „zlatého pravidla“: „Jak byste chtěli, aby lidé jednali s vámi, tak vy ve všem jednejte s nimi; v tom je celý Zákon i Proroci.“ (Matouš 7:12)

Než budeme dále sledovat uvedený rozhovor, všimněme si významného detailu, který zaznamenává Markovo evangelium: „Ježíš na něj s láskou pohleděl.“ (Marek 10:21) Pán Ježíš věděl lépe než kdokoli jiný, že pouze pohled zájmu a lásky může otevřít srdce a připravit ducha k pokornému postoji. Onen laskavý pohled neměl jiný účel než přivést mladíka k tomu, aby se nad sebou zamyslel a pochopil, že mu ještě něco schází.

Mistrův laskavý pohled způsobil, že si mladý muž uvědomil, oč jde, a vyslovil poslední otázku: „Co mi ještě schází?“ (Matouš 19:20) Pán Ježíš mu odpověděl: „Jedno ti ještě schází.“ (Lukáš 18:22) Hned nato dodal: „Chceš-li být dokonalý, jdi, prodej, co ti patří, rozdej chudým, a budeš mít poklad v nebi; pak přijď a následuj mne.“ (Matouš 19:21)

Pán Ježíš navrhuje bohatému mládenci, chce-li doplnit to, co mu ještě schází, a stát se „dokonalým“, aby překonal své sobectví a projevil milosrdenství vůči svým bližním. To je možné, jen když člověk opravdu chce. „Chceš-li být dokonalý...“ Kristovo náboženství je především náboženstvím svobody. Pak je ještě třeba, aby byly odstraněny překážky, které mu brání, aby plně následoval Pána Ježíše.

Naprosto jednoznačně můžeme říct, že mladý muž nechtěl splnit podmínky stanovené Ježíšem Kristem, a tak „smuten odešel, neboť měl mnoho majetku“ (Matouš 19:22). Pán Ježíš pak vysvětloval svým učedníkům, jak je nesnadné, aby boháč vešel do Božího království. Ve skutečnosti Pán Ježíš upřesnil, že to není bohatství samo o sobě, které vytváří překážku, ale důvěra, kterou v ně vkládáme (Marek 10:24). Stejnou překážkou může být ovšem i něco jiného než majetek, stříbro nebo zlato. Může to být všechno, co má pro nás větší hodnotu než Ježíš Kristus a brání nám v následování Pána, který nás může přivést k dokonalosti.

Pán Ježíš se snažil vysvětlit svým učedníkům, že sami dokonalosti dosáhnout nemohou. „Snáze projde velbloud uchem jehly než bohatý do Božího království.“ (Matouš 19:24) Slovem „bohatý“ označuje takového člověka, který zakládá svou jistotu na svém bohatství. Učedníci, překvapení tímto prohlášením, zvolali: „Kdo potom může být spasen?“ (Matouš 19:25)

Spasitel sledoval jejich úžas a věděl, jak je tato otázka pro ně důležitá, proto považoval za nutné se odmlčet. Když se potom podíval na své učedníky, řekl jim velmi slavnostně: „U lidí je to nemožné, ale u Boha je možné všechno.“ (Matouš 19:26)

Závěr

Závěrečné prohlášení Pána Ježíše nás nenechává na pochybách, pokud jde o možnosti člověka „učinit něco dobrého, aby získal věčný život“. Spasitel to vyjádřil už v odpovědi na první otázku mladého muže: „Nikdo není dobrý, jedině Bůh“ (Marek 10:18). I když „zachovávat přikázání“ je nutné, „chceme-li vejít do života“, jak Pán Ježíš jednoznačně prohlásil, stejně tak platí, že člověk to vlastní silou nedokáže. To jediné, co můžeš udělat, je nejdříve chtít se stát dokonalým, zřici se sama sebe a pak jít k Ježíši Kristu a následovat ho.

Měli bychom si také povšimnout, že pro Ježíše Krista dokonalost není nějaký stav, ale živý projev lásky. Seřazení sloves v jeho prohlášení to dostatečně dokazuje: „Chceš-li být dokonalý, jdi, prodej, co máš, dej to chudým..., pak přijď a následuj mne.“

Taková je podle učení Ježíše Krista cesta, kterou můžeme dospět k dokonalosti. Touto cestou můžeme jít jen v úzkém společenství s ním nebo, řečeno přesněji, tím, že budeme žít jeho životem.

(Jan 15:4.5) „Jako ratolest nemůže nést ovoce sama od sebe, nezůstane-li při kmeni, tak ani vy, nezůstanete-li ve mně..., neboť beze mne nemůžete činit nic.“ Pro člověka, který „zůstává v něm“, se nemožné stává možným.

2. Dokonalost podle apoštola Pavla

Ze všech apoštolů psal o dokonalosti nejvíce apoštol Pavel. Podle něj se dokonalost týká všech křesťanů, nikdy však o ní nehovoří jako o absolutním pojmu. Naopak, pro Pavla je dokonalost pojem relativní, který se vztahuje na každou etapu procesu „zdokonalování svatých“ (List Efeským 4:12).

Důkladným studiem Pavlových epístol objevíme nejméně tři jasně definované stupně procesu „zdokonalování“ duchovního života věřícího. Skutečnost, že se mluví o „zdokonalování“, už sama o sobě zdůrazňuje myšlenku, že apoštol Pavel chápe dokonalost jako postupný vývoj, nikoli jako cílový stav realizovaný v tomto životě jednou provždy.

Dokonalý neboli znovuzrozený člověk

Na několika místech apoštol Pavel označuje termínem „dokonalý“ (teleios) nově obrácené věřící. Tak například píše Korintským, že „moudrost Boží“ může být kázána pouze „dokonalým“ (teleiois) (1. List Korintským 2:6). „Duchovní věci“ mohou být pochopeny jen těmi, kteří obdrželi Ducha Božího a kteří mají „mysl Kristovu“, neboť jen člověk duchovní, který „duchovně posuzuje“, je schopen „posoudit všecko“ (1. List Korintským 2:13-16).

Apoštol Pavel například lituje, že nemohl mluvit ke Korintským jako „k lidem duchovním“, neboť byli ještě „nedospělými v Kristu“. (1. List Korintským 3:1-3) „A já, bratři, nemohl jsem vám mluvit jako duchovním, ale jako tělesným, jako maličkým v Kristu. Mlékem jsem vás živil, a ne pokrmem; nebo jste ještě nemohli, ano i nyní ještě nemůžete. Ještě zajisté tělesní jste. Nebo poněvadž jest mezi vámi nenávist, svárové a rŕŕŕnice, zdaž ještě tělesní nejste a podle člověka nechodíte?“ To znamená, že „člověk duchovní“ je protikladem „maličkého v Kristu“.

Stejným způsobem se Pavel obrací k věřícím ve Filipis a nazývá je „dokonalými“ (teleiois), i když někteří z nich mají v některých bodech učení „jiný názor“ než apoštol (List Filipským 3:15). To znamená, že mohu být „dokonalý“, aniž jsem dosáhl plnosti poznání Ježíše Krista.

Je možné, že tato rozdílnost názorů se týkala právě dokonalosti. Podle běžného řeckého filozofického pojetí byla dokonalost chápána v nejabsolutnějším smyslu slova. Dokonalost byla výhradní vlastností samotných bohů. Někteří křesťané ve Filipis se možná domnívali, že už dosáhli dokonalosti a že od svého obrácení se podílejí na božské přirozenosti Ježíše Krista.

Ať je tomu jakkoli, apoštol Pavel objasňuje věc tím, že ukazuje na svou vlastní zkušenost: říká: „Nemyslím, že bych již byl u cíle anebo již dosáhl dokonalosti.“ Pro něj je absolutní dokonalost předmětem budoucnosti. Proto říká: „Běžím k cíli, abych získal nebeskou cenu, již je Boží povolání v Kristu Ježíši.“ (List Filipským 3:12-14) Apoštol pak dodává: „Jestliže v něčem smýšlíte jinak, i to vám Bůh objasní. Jen k čemu jsme již dospěli, toho se držíme. Bratři, napodobujte se mnou Krista.“

(List Filipským 3:15-17) Svou jistotu vyjadřuje slovy: „Jsem si jist, že ten, který ve vás začal dobré dílo, dovede je až do dne Ježíše Krista.“ (Filipským 1:6)

Není možné vyjádřit jasněji, že absolutní dokonalost se týká budoucnosti a že jí dosáhneme až v den slavného příchodu Ježíše Krista. Avšak všichni, kdo přijali dobrou zprávu evangelia, očekávají tento den tak, že se zapojili do „křesťanského běhu“. Apoštol Pavel je nazývá dokonalými. Křtem učinili smlouvu s Kristem, přijali Kristova Ducha, a tím byli zrozeni k novému životu v Kristu.

Apoštol Pavel se to také snažil vysvětlit slovy: „Kdo je v Kristu, je nové stvoření. Co je staré, pomínulo, hle, je tu nové! To všecko je z Boha, který nás smířil sám se sebou skrze Krista.“ (2. List Korintským 5:17.18)

V rozhovoru s Nikodémem Pán Ježíš zdůraznil důležitost prvního kroku v křesťanském životě, když prohlásil: „Nenarodí-li se kdo znovu, nemůže spatřit království Boží.“ A potom to upřesnil: „Nenarodí-li se kdo z vody a z Ducha, nemůže vejít do království Božího.“ A nakonec, aby povzbudil každého člověka toužícího vydat se na cestu k dokonalosti, uzavírá slovy: „Musíte se narodit znovu.“ (Jan 3:3-7)

Apoštol Pavel opakuje stejnou myšlenku, ale vyslovuje tuto základní pravdu ještě radikálnějším způsobem: „Nezáleží na obřezanosti ani neobřezanosti“, což platí o křesťanu, který se podřizuje obřadu

obřízky nebo o křesťanu, který se jí necítí být vázán, „záleží jen na novém stvoření“ (List Galatským 6:15).

Takto se člověk stává Božím dítětem, „dokonalým“ v první etapě svého duchovního vývoje. Podle Pavla však nestačí se jen narodit k novému životu v Kristu; je třeba ještě růst, stát se dospělým křesťanem, plným člověkem.

Dokonalý neboli posvěcený člověk

Jestliže v prvním slova smyslu je podle apoštola Pavla každý člověk, který přijal Pána Ježíše za svého Spasitele, považován za „dokonalého“, znamená to, že jeho hříchy přikryla Kristova spravedlnost. Takový člověk byl ospravedlněn a v tomto smyslu je „dokonalý“. Dokonalost však není omezena na učení o ospravedlnění, předpokládá také postupné posvěcování, které probíhá po celý další život.

(2. List Korintským 4:16) „A proto neklesáme na mysli: i když navenek hyneme, vnitřně se den ze dne obnovujeme.“ Tento pomalý proces proměny „vnitřního člověka“ apoštol Pavel nazývá „proměnou a obnovou mysli“ (List Římanům 12:2). Pod vlivem Ducha svatého je obrácený člověk proměňován „k jeho obrazu ve stále větší slávě – to vše mocí Ducha Páně“ (2. List Korintským 3:18).

Proto Pavel soustavně povzbuzuje své čtenáře, aby „vždy více prospívali“ (1. List Tesalonickým 4:1). Radoval se, když zjistil, že víra Tesalonických „mocně roste“ a „vzájemná láska všech je stále větší“ (2. List Tesalonickým 1:3). „Dokonalé“ ve Filipis ujišťoval, že se za ně modlí, aby se jejich „láska ještě víc a více rozhojňovala a s ní i poznání a hluboká vnímavost, aby rozpoznali, na čem záleží“ (List Filipským 1:9.10). Korintským napsal: „Bratří, ve svém myšlení nebuďte jako děti. Ve zlém buďte jako nemluvnata, ale v myšlení buďte dospělí“ (teleioi) (1. List Korintským 14:20), to znamená – lidé dokonalí, zralí, dospělí. A v druhém dopisu do Korintu napsal: „Modleme se za vaši nápravu (abyste vy byli dokonalí).“ Potom opakuje: „Napравujte se (zdokonalujte se)!“ (2. List Korintským 13:9.11)

Myšlenka pokroku a zrání se znovu objevuje v epištole Židům, kde apoštol vyjadřuje přání, aby svým čtenářům mohl dát „hutný pokrm“. „Každý, kdo potřebuje mléko, protože nepřivykl slovu spravedlnosti, je jako nemluvně. Hutný pokrm je pro vyspělé (teleion), pro ty, kdo mají cvičením své smysly vypěstovány tak, že rozeznají dobré od špatného. Proto nezůstávejme již u počátečního učení o Kristu, ale směřujme k dospělosti (teleiosteta).“ (Židům 5:13-6:1)

Dokonalost, o níž se zmiňuje v daném textu, se může uskutečnit jen tím, že nezůstaneme u „počátečního učení o Kristu“, totiž „o pokání z mrtvých skutků, o víře v Boha, učení o křtu a vzkládání rukou, o vzkříšení z mrtvých a o posledním soudu“ (List Židům 6:1.2).

Je třeba, aby všichni, „kdo byli už jednou osvíceni a okusili nebeského daru, kdo se stali účastníky Ducha svatého a zakusili pravdivost Božího slova i moc budoucího věku“ (List Židům 6:4.5), dosáhli cíle křesťanského života, který není nic menšího než aby „dorostli zralého (teleion) lidství, měreno mírou Kristovy plnosti“ (List Efeským 4:13), jak to Pavel vysvětluje křesťanům v Efezu: „Byli jste v něm vyučeni podle pravdy, která je v Ježíši. Odložte dřívější způsob života, staré lidství..., obnovte se duchovním smýšlením, oblecté nové lidství, stvořené k Božímu obrazu ve spravedlnosti a svatosti pravdy.“ (List Efeským 4:21-24)

To, co Pavel vysvětloval druhým, prožíval ve svém vlastním životě. Jeho teologie je ovocem jeho osobní zkušenosti s Bohem. Nepatřil mezi farizeje, které Pán Ježíš pranýřoval, protože „mluví a nečiní“ (Matouš 23:3). Co učil, to napřed prožil. Apoštol Pavel je jedinečným příkladem člověka proměněného Boží milostí. Ten, který byl „rouhač, pronásledovatel a násilník“, „první z hříšníků“ (1. List Timoteovi 1:13.15), mohl na konci svého života Timoteovi napsat: „Ty však jsi sledoval mé učení, můj způsob života, mé úmysly, mou víru, shovívavost, lásku, trpělivost, pronásledování a útrapy.“ (2. List Timoteovi 3:10)

Tato proměna, jak ji apoštol Pavel správně nazývá (List Římanům 12:2; 2. List Korintským 3:18), velmi konkrétně ilustruje, co je skutečná dokonalost zralého člověka, posvěceného, dospělého křesťana. Není to nic jiného než dokonalost charakteru. To, co Boží milost uskutečnila v životě apoštola Pavla, chce Bůh uskutečnit v životě všech křesťanů. Apoštol Pavel jen zjišťuje, že „Ježíš Kristus právě na něm ukázal všechnu svou shovívavost jako příklad pro ty, kteří v něho uvěří a tak dosáhnou věčného života“ (1. List Timoteovi 1:16).

Apoštol Pavel mnohokrát představil obraz člověka před a po obrácení, „člověka tělesného“ v protikladu k „člověku duchovnímu“. Titovi například napsal: „Vždyť i my jsme byli kdysi nerozumní,

neposlušní, zbloudilí, byli jsme otroky všelijakých vášní a rozkoší, žili jsme ve zlobě a závisti, byli jsme hodni opovržení a navzájem jsme se nenáviděli. Ale ukázala se dobrota a láska našeho Spasitele Boha: On nás zachránil... obmytím, jímž jsme se znovu zrodili k novému životu skrze Ducha svatého..., abychom ospravedlnění jeho milostí měli podíl na věčném životě, k němuž se upíná naše naděje.“ (List Titovi 3:3-7)

V epištole Galatským postavil ještě do většího protikladu „skutky těla“ a „ovoce Ducha“. V různých projevech Ducha ukázal křesťanské ctnosti, které tvoří dokonalost charakteru posvěceného člověka: „láska, radost, pokoj, trpělivost, laskavost, dobrota, věrnost, tichost, sebeovládání“. Pak ještě dodává: „Proti tomu se zákon neobrací.“ (List Galatským 5:19-23)

Naopak, každá z těchto ctností ukazuje ducha, v jakém má Kristův následovník zachovávat Boží přikázání. Každá z nich nádherně vymezuje vztahy křesťana k bližnímu. (Římanům 12:8) „Kdo se stará o trpící, ať pomáhá s radostí.“ „(1. List Tesalonickým 5:14) Se všemi mějte trpělivost.“ (List Filipským 4:5) „Vaše mírnost ať je známa všem lidem.“ (List Koloským 3:14) „Především však mějte lásku, která všechno spojuje k dokonalosti.“

Apoštol Pavel považuje tuto možnost dokonalosti charakteru každého člověka za „tajemství, které po věky a po celá pokolení bylo skryto, ale nyní je zjeveno jeho svatému lidu... Je to Kristus mezi vámi, v něm máte naději na Boží slávu.“ Dále píše: „Jeho zvěstujeme, když se vši moudrostí napomínáme a učíme všechny lidi, abychom je mohli přivést před Boha jako dokonalé (teleion) v Kristu.“

(List Koloským 1:26-28)

Můžeme říci, že tato dokonalost charakteru, o níž má každý křesťan usilovat po celý život, označuje konečný cíl „zdokonalování svatých“? Určitě ne. Ve všech svých epištolách nám apoštol Pavel umožňuje poznat ještě další etapu – „něco lepšího“, něco ještě dokonalejšího, neboť pro něj vědomí, že „Kristus je mezi námi“, znamená pouze „naději na slávu“.

Dokonalost neboli naděje na slávu

I kdyby nám v tomto životě byla dána milost dospět k dokonalosti charakteru, o to více bychom toužili po slavné dokonalosti, slíbené „dokonalým“ v den slavného příchodu Ježíše Krista. Čím více postupujeme na cestě posvěcení, tím více si uvědomujeme, že je v nás ještě nedokonalost ve srovnání se slávou a krásou dokonalosti zmrtvýchvstalého Krista.

V závěru svého chvalozpěvu o lásce nám apoštol Pavel nezapomněl připomenout, že „naše poznání je jen částečné (nedokonalé), i naše prorokování je jen částečné; až přijde plnost (teleion), tehdy to, co je částečné, bude překonáno... Nyní vidíme jako v zrcadle, jen v hádance, potom však uzříme tváří v tvář. Nyní poznáváme částečně, ale potom poznám plně, jako Bůh zná mne.“ (1. List Korintským 13:9-12)

Pokud budeme muset žít v tomto „smrtném těle“, poddání „zákonu hříchu a smrti“, budeme prožívat jen dokonalost relativní, v podmínkách přítomného života. Podle Pavlova příkladu však máme žít v očekávání, že „oblečeme nebeské tělo..., aby smrtné bylo pohlceno životem“ (2. List Korintským 5:2-4). To se stane v den vzkříšení: „Ti, kdo zemřeli v Kristu, vstanou nejdříve; potom my živí... budeme spolu s nimi uchvázeni v oblacích vzhůru vstříc Pánu“ (1. List Tesalonickým 4:16.17), protože „pomíjitelné tělo musí obléci nepomíjitelnost a smrtné nesmrtnost“ (1. List Korintským 15:53).

Jen tehdy dosáhneme dokonalosti, o níž psal apoštol Pavel „dokonalým“ ve Filipis a k níž sám ještě nedospěl. To je přesně smyslem jeho následujícího prohlášení: „Nemyslím, že bych již byl u cíle anebo již dosáhl dokonalosti (teteleiomai); běžím však, abych se jí zmocnil, tak jako mne se zmocnil Kristus Ježíš. Bratří, já nemám za to, že jsem již u cíle; jen to mohu říci: zapomínáje na to, co je za mnou, upřen k tomu, co je přede mnou, běžím k cíli, abych získal nebeskou cenu, již je Boží povolání v Kristu Ježíši.“ (List Filipským 3:12-14)

Epištola Židům krásně ukazuje přechod od přítomné dokonalosti k oné budoucí a ještě dokonalejší. Když hovoří o tom, že v tomto životě stojíme před „zesnulými spravedlivými (dokonalými), kteří již dosáhli cíle“, upřesňuje, že „ti všichni, ačkoli osvědčili svou víru, nedočkali se splnění toho, co bylo zaslíbeno, neboť Bůh, který zamýšlel pro nás něco lepšího, nechtěl, aby dosáhli cíle (dokonalosti) bez nás.“ (Židům 12:23; 11:39.40)

Všichni „dokonalí“ všech dob projdou najednou velkou etapou k slavné dokonalosti zmrtvýchvstalého Krista. Proto apoštol Pavel zve věřící, aby očekávali den příchodu Pána Ježíše Krista,

den, kdy on „promění tělo naší poníženosti v podobu těla své slávy silou, kterou je mocen všechno si podmanit“ (List Filipským 3:21).

Závěr

Jak je vidět, Pavlovo pojetí dokonalosti je významově velmi bohaté. Slovo dokonalost má nejen více významů, ale má také řadu stupňů.

Proti absolutnímu smyslu, který dávali slovu „dokonalost“ řeční filozofové a který ještě často přetrvává v mysli mnoha křesťanů, apoštol Pavel dává pojmu dokonalost význam velmi relativní. Nikdy nepředstavuje dokonalost jako stav lidské přirozenosti nebo jako statický údaj o člověku, jako něco, co se uskutečnilo najednou, jednorázově a jednou provždy. Právě naopak, pro apoštola Pavla je dokonalost vždy plodem vztahu lásky, která pod vlivem Božího Ducha vede věřícího, aby postupoval „od pokroku k pokroku“ a měl pohled upřený na dokonalý vzor, kterým je Ježíš Kristus.

Z tohoto důvodu apoštol Pavel považuje za „dokonalého“ každého člověka, který přijal Pána Ježíše jako svého Spasitele, ať je stupeň jeho duchovní zkušenosti jakýkoli. Bůh není „přijímač osob“, on ví, čeho je kdo schopen. On také rozděluje své hřivny „každému podle jeho schopností“ (Matouš 25:15).

Podobně také Pán rozděluje dary Ducha, „uděluje každému zvláštní dar, jak sám chce“ (1. List Korintským 12:11). „Každému z nás byla dána milost podle míry Kristova obdarování.“ (List Efeským 4:7) Dokonalost není závislá na počtu přijatých darů, ale na způsobu, jakým je uplatňujeme. V tom spočívá dokonalost pro každého, ať dosáhne jakékoli úrovně v rozvoji svého charakteru nebo své osobnosti.

Pavlovo pojetí dokonalosti obsahuje totiž myšlenku neomezené „zdokonalovatelnosti“ člověka. Jak jsme již dříve ukázali, Bůh vložil do srdce člověka „myšlenku věčnosti“, i když člověk není schopen domyslet její dosah; stejně tak Bůh stvořil člověka s vrozenou touhou po dokonalosti, kterou ani věčnost nebude moci nikdy plně vyčerpat.

3. Dokonalost podle apoštola Jana

Asi třicet let po smrti apoštola Pavla psal o křesťanské dokonalosti také apoštol Jan. O tomto námětu hovoří ve své první epistole v souvislosti s řešením otázky hříchu, poslušnosti Božích přikázání a lásky, kterou se dokonalost vyjadřuje. To, co napsal Jan, se neliší od učení apoštola Pavla. Vyjadřuje se však jinými slovy a podává řešení z pohledu, který je mu vlastní.

Apoštol Jan potvrzuje to, co jsme si ukázali v celé této studii – že křesťanská dokonalost neznamena život bez chyby, bez omylu nebo hříchu. Všichni lidé, které Bible nazývá „dokonalými“, nikdy nepředstírali, že už dosáhli úrovně života bez hříchu. Nikde není napsáno, že dosáhli dokonalosti, která by předpokládala konečné vítězství nad hříšnou lidskou přirozeností. Takovýto názor vychází vždy z nesprávného chápání lidské přirozenosti a podstaty hříchu.

Důležitý rozdíl

Chceme-li porozumět učení apoštola Jana, musíme nejprve porozumět rozdílu mezi HŘÍCHEM (jednotné číslo) a HŘÍCHY (množné číslo), jak je používá Jan. HŘÍCH znamená „moc hříchu“, která činí z člověka „otroka hříchu“ (Římanům 6:17). Apoštol Pavel o této síle napsal: „hřích, který je ve mně“, „podřizují se mu mé údy“, „vede boj proti zákonu, kterému se podřizuje má mysl“, „činí mne zajatcem zákona hříchu“ (Římanům 7:17.23). Je to síla, která člověka nutí k hřešení, k páchání hříšných činů. Špatné činy, které nazýváme hříchy, jsou výsledkem působení této síly, která ovládá přirozenost člověka. Jinak řečeno, i když je skrze Boží milost a Ducha života v Ježíši Kristu možné vzdorovat pokušením, která nás svádějí ke hříchům, moc hříchu, jež je součástí přirozenosti člověka, zůstává v člověku, dokud žije v tomto „smrtném těle“.

Protože mnozí upřímní křesťané nepochopili rozdíl mezi HŘÍCHEM a HŘÍCHY – mezi MOCÍ HŘÍCHU a HŘÍŠNÝMI SKUTKY, nepochopili ani pravý smysl dokonalosti a zabloudili do „perfekcionismu“, který odporuje biblickému učení. Křesťanskou dokonalost nemůžeme pochopit, jestliže správně nepochopíme význam slova hřích. Téměř ve všech případech je dokonalost kladena do přímého vztahu k Božímu zákonu. Bylo by proto nepředstavitelné, že by dokonalost nepředpokládala od „dokonalých“ vítězství nad chybami a nedostatky ve vztahu k Bohu a k bližnímu, krátce řečeno vítězství

nad jejich hříchy. V tomto bodu se apoštol Jan vyjadřuje velmi jasně, ale jeho výroky jsou často nesprávně vykládány.

Znamená dokonalost život bez hříchu?

Někteří křesťané se odvolávají na určité výroky apoštola Jana a uvádějí je jako důkaz, že dokonalost vyžaduje život bez hříchu.

V první řadě Jan jednoznačně vysvětluje, co znamená slovo hřích: **(1. List Janův 3:4-6)** „Každý, kdo se dopouští hříchu, jedná i proti zákonu Božímu. A víte, že Syn Boží se zjevil, aby hříchy sňal, a v něm žádný hřích není.“ Apoštol Jan z toho vyvozuje: „Kdo v Synu zůstává, nehřeší; kdo hřeší, ten ho neviděl ani nepoznal.“

Dále vysvětluje, proč tomu tak je. „Kdo je narozen z Boha, nedopouští se hříchu, protože Boží símě v něm zůstává; ba ani nemůže hřešit, protože se narodil z Boha. Podle toho lze rozeznat děti Boží...“ **(1. List Janův 3:9.10)** „Víme, že nikdo, kdo se narodil z Boha, nehřeší, ale Syn Boží jej chrání a Zlý se ho ani nedotkne.“ **(1. List Janův 5:18)**

Na základě těchto prohlášení můžeme rozumět, proč někteří lidé tvrdí, že Bible vyžaduje dokonalost, která vylučuje jakýkoli hřích. Připojit se k takovému názoru ovšem znamená ignorovat skutečnost, že táž epištola obsahuje jiná prohlášení, která na první pohled říkají pravý opak. Například: „Říkáme-li, že jsme bez hříchu, klameme sami sebe a pravda v nás není... Říkáme-li, že jsme nezhřešili, děláme z něho lháře a jeho slovo v nás není...“ Apoštol Jan však ihned dodává: „Toto vám píšu, děti moje, abyste nehřešili. Avšak zhřeší-li kdo, máme u Otce přímlovce, Ježíše Krista spravedlivého.“

(1. List Janův 1:8-2:1)

Citovaná prohlášení mohou vypadat jako naprosto protichůdná, ve skutečnosti však nejsou. Apoštol Jan rozlišuje hříšnou přirozenost člověka a postoj Božího dítěte vůči hříchu. V první řadě zdůrazňuje, že ani jediný člověk není bez hříchu, ani on sám, protože do prohlášení zahrnuje i sebe. Tvrdit opak by znamenalo, že „pravda v nás není“. Znamenalo by to ovšem ještě něco víc, totiž podvádět sama sebe a činit Boha lhářem. Není snad napsáno, že „všichni, židé i pohané, jsou pod mocí hříchu, jak je psáno: „Nikdo není spravedlivý, není ani jeden“? **(Římanům 3:9.10)**

Tam, kde apoštol Jan popisuje postoj křesťana k hříchu, prohlašuje, že skutečný křesťan „nehřeší“, „nedopouští se hříchu“ a „nemůže hřešit“. Ve skutečnosti, vezmeme-li v úvahu tvar sloves v řečtině, měli bychom spíše překládat, že ten, kdo je zrozen z Boha, „nepokračuje v hřešení“, „nepraktikuje hřích“ a „nechce už hřešit“, protože už nežije ve vzpouře proti Bohu. Jinými slovy, znovuzrozený křesťan už nechce hřešit, „protože Boží símě v něm zůstává“. Boží moc, která z něho učinila nové stvoření, v něm působí dál, aby mu umožnila žít v souladu s Boží vůlí, jak ji vyjadřují Boží přikázání.

Musím ještě jednou připomenout, že ona absolutní prohlášení popisují postoj křesťana k hříchu. Když prožil zkušenost znovuzrození, změnilo se všechno – jeho myšlenky, jeho touhy, jeho charakter. Nyní, když se narodil z Boha, nenávidí hřích, který se mu dříve líbil. Nyní miluje ctnosti, kterými dříve pohrdal. Nyní už nechce být otrokem hříchu, protože Kristus mu dává sílu, aby se z tohoto otroctví vymanil.

Jestliže se však navzdory tomuto novému postoji k hříchu znovuzrozený člověk ze slabosti, omylu nebo z nevědomosti dopustí činu, který odporuje Boží vůli, Bůh ho proto nezavrhně. Takový člověk, zarmoucený tím, co se stalo, co nejrychleji vyzná svůj hřích a znovu se odevzdá Kristu, který „je tak věrný a spravedlivý, že nám hříchy odpouští a očišťuje nás od každé nepravosti“ **(1. List Janův 1:9)**. Apoštol Jan nás ujišťuje slovy: „Avšak zhřeší-li kdo, máme u Otce přímlovce, Ježíše Krista spravedlivého.“ **(1. List Janův 2:1)**

Hřích, který nevede k smrti

Protože tomu tak je, apoštol Jan rozlišuje mezi tím, co nazývá „hříchem, který vede k smrti“, a „hříchem, který nevede k smrti“ **(1. List Janův 5:16)**. Neznamená to, že by podle něj existovaly dva druhy hříchu. Sám přece říká: „Každá nepravost je hřích“ **(1. List Janův 5:17)**, to znamená každé přestoupení zákona. Rozlišuje však dva možné postoje hříšníka vůči Bohu: postoj vzpoury, který vede k smrti, a postoj pokání, který vede k životu.

Postoj vzpoury vůči Bohu je postoj člověka, který žije ve stavu trvalého přestupování Božího zákona. Postoj člověka, který činí pokání, je postoj člověka smířeného s Bohem, v němž Bůh přebývá. I

když se stane, že přestoupí některé Boží přikázání, jeho „hřích není k smrti“, protože jej vyznal a Bůh mu odpustil. Proto také Bůh dává život každému, kdo činí pokání. **(1. List Janův 5:16)** „Bůh mu daruje život, jestliže nehřešil k smrti.“

Tak jako apoštol Jan rozlišoval mezi touhou křesťana už více nehřešit a skutečností života bez hříchu, rozlišoval apoštol Pavel mezi dnešní relativní dokonalostí „dokonalých“ a absolutní budoucí dokonalostí. Podobně jako v případě dokonalosti, i absolutní vítězství nad hříchem je otázkou budoucnosti. Jistě, dokonalost, ke které Bůh zve všechny křesťany v tomto světě, předpokládá nakonec vítězství nad všemi vědomými hříchy. Avšak dokud budeme žít v tomto „smrtném těle“, zůstaneme potenciálními hříšníky.

Dokonalost v lásce

Skutečnost, že jsme hříšníci, není pro nás křesťany výmluvou, že nemusíme usilovat o dokonalost. Podle apoštola Jana se však dokonalost může projevit jen v lásce k Bohu a k bližnímu a v poslušnosti Božích přikázání.

Dvakrát apoštol Jan ve své epištole prohlašuje, že „Bůh je láska“ **(1. List Janův 4:8.16)**. „V tom se ukázala Boží láska k nám, že Bůh poslal na svět svého jediného Syna, abychom skrze něho měli život. V tom je láska: ne že my jsme si zamilovali Boha, ale že on si zamiloval nás a poslal svého Syna jako oběť smíření za naše hříchy.“ **(1. List Janův 4:9.10)**

Naše láska k Bohu tedy vyvěrá z jeho lásky. „My milujeme, protože Bůh napřed miloval nás.“ **(1. List Janův 4:19)** A proto „jestliže Bůh nás tak miloval, i my se máme navzájem milovat“ **(1. List Janův 4:11)**. „Jaký je on, takoví jsme i my v tomto světě.“ „V tom je jeho láska k nám dokonalá.“ **(1. List Janův 4:17)** Jako Bůh miluje nás, tak máme my milovat své bratry. „A tak máme od něho toto přikázání: Kdo miluje Boha, ať miluje i svého bratra.“ **(1. List Janův 4:21)**

Pro apoštola Jana je bratrská láska nejvyšším znamením křesťanské dokonalosti. Je to vrcholný důkaz, že dotyčný člověk „je narozen z Boha“ a „zná Boha“ **(1. List Janův 4:7)**. „Řekne-li někdo: ‚Já miluji Boha‘, a přitom nenávidí svého bratra, je lhář. Kdo nemiluje svého bratra, kterého vidí, nemůže milovat Boha, kterého nevidí.“ **(1. List Janův 4:20)** „Ale jestliže se milujeme navzájem, Bůh v nás zůstává a jeho láska v nás dosáhla svého cíle (je dokonalá).“ **(1. List Janův 4:12)**

Láska je dokonalá natolik, nakolik se projevuje ve skutcích, a to jak ve vztahu k Bohu, tak i ve vztahu k bližnímu a v poslušnosti přikázání. Apoštol Jan to vysvětluje: „Podle toho poznáváme, že milujeme Boží děti, když milujeme Boha a jeho přikázání zachováváme... a jeho přikázání nejsou těžká, neboť kdo se narodil z Boha, přemáhá svět.“ **(1. List Janův 5:2-4)**

Tato pravda je pro apoštola Jana tak zásadní, že považuje za potřebné zopakovat ji několikrát. **(1. List Janův (2:3-5))** „Podle toho víme, že jsme ho poznali, jestliže zachováváme jeho přikázání. Kdo říká: ‚Poznal jsem ho‘, a jeho přikázání nezachovává, je lhář a není v něm pravdy. Kdo však zachovává jeho slovo, vpravdě v něm láska Boží dosáhla svého cíle (je dokonalá). Podle toho poznáváme, že v něm jsme.“

Závěr

O apoštolu Janovi se říká, že je učedníkem lásky. Je jím nejen proto, že byl „učedníkem, kterého Ježíš miloval“ **(Jan 13:23; 20:2; 21:7)**, ale také proto, že Boží láska zjevená v Ježíši Kristu se stala hlavním předmětem jeho spisů. A tak jako Boží dokonalost se projevuje v jeho milosrdenství vůči člověku, tak se má také dokonalost člověka projevovat v lásce k Bohu a k bližnímu. **(1. List Janův 2:6)** „Kdo říká, že v něm zůstává, musí žít tak, jak žil on.“

Pro apoštola Jana stejně jako i pro Pána Ježíše a apoštola Pavla je láska vrcholným viditelným znamením dokonalosti. Dokonalost se projevuje hlavně láskou a zachováváním přikázání. Bez lásky „nejsem nic“, bez ohledu na to, zda projevují kterékoli jiné křesťanské ctnosti. Apoštol Pavel dodává: „A kdybych rozdal všechno, co mám, ano kdybych vydal sám sebe k upálení, ale lásku bych neměl, nic mi to neprospěje.“ **(1. List Korintským 13:3)**

Láska je opravdu „pojítkem dokonalosti“ **(List Koloským 3:14)**. Chce-li být někdo dokonalý, musí se stát „milosrdný, jako je milosrdný náš Otec“ **(Lukáš 6:36)** ve všech svých vztazích k lidem. To je cíl, ke kterému nás vyzývají všechny biblické příklady, které jsme si připomněli. Ještě nám zbývá uvažovat o prostředcích, které nám Bůh dal k dispozici, abychom dospěli ke křesťanské dokonalosti.

4. Boží prostředky ve službě dokonalosti

Definovali jsme si, co znamená dokonalost podle Bible, a zkoumali jsme její různé aspekty. Zbývá nám ještě důležitá otázka: Kterými praktickými prostředky umožňuje Bůh to, co je pro samotného člověka nemožné? Jaké prostředky nám Bůh dal k dispozici, abychom dospěli k dokonalosti a abychom „získali nebeskou cenu, jíž je Boží povolání v Kristu Ježíši“? (**List Filipským 3:14**)

Je nepředstavitelné, že by Bůh tak jasně určil cíl křesťanského života, aniž by zároveň nabídl praktické prostředky k jeho dosažení. Rozeznáváme nejméně tři takové prostředky: Písmo, Boží zákon a Duch svatý. Všechny nás mají vést k Ježíši Kristu. Bez něho dokonalost není možná.

Všechny tři jmenované Boží nástroje působí současně a v dokonalém souladu, studovat je však musíme jeden po druhém.

Svědectví Písma

O Bibli, kterou přijímáme jako Boží slovo, o její inspirovanosti, věrohodnosti a autoritě bychom mohli říci mnoho. Zde však budeme sledovat její roli v procesu „zdokonalování svatých“. Bez Bible by nikdo nevěděl, kdo je Bůh a Ježíš Kristus. (**Jan 17:3**) „A život věčný je v tom, když poznají tebe, jediného pravého Boha, a toho, kterého jsi poslal, Ježíše Krista.“

Ústředním tématem celé Bible je osoba a dílo Ježíše Krista. On sám to jasně řekl Židům, kteří jej žádali, aby jim předložil důkaz, že je Mesiáš. (**Jan 5:39**) „Zkoumáte Písma a myslíte si, že v nich máte věčný život; a Písma svědčí o mně.“

Na cestě do Emauz v ono ráno vzkříšení hovořil Pán Ježíš o tomtéž se dvěma ze svých učedníků: (**Luk 24:27**) „Potom začal od Mojžíše a všech proroků a vykládal jim to, co se na něho vztahovalo ve všech částech Písma.“ Když se potom zjevil všem apoštolům, znovu jim to vysvětloval: „To jsem měl na mysli, když jsem byl ještě s vámi a říkal vám, že se musí naplnit všechno, co je o mně psáno v zákoně Mojžíšově, v Prorocích a Žalmech. Tehdy jim otevřel mysl, aby rozuměli Písmu.“ (**Luk 24:44.45**)

Písmo je však mnohem více než jen zdroj informací. Pro ty, kdo Bibli přijímají jako Boží slovo, je silou k posvěcení. Pán Ježíš to vysvětlil lidem, kteří uvěřili jeho slovu, když se jim představil jako Mesiáš. (**Jan 8:31.32**) „Zůstanete-li v mém slovu, jste opravdu mými učedníky. Poznáte pravdu a pravda vás učiní svobodnými.“ Pán Ježíš tím nenaznačil pouze podmínku, jak se někdo může stát jeho učedníkem: věřit a zůstat v jeho slovu – ale také roli Božího slova v životě jeho učedníků: zvěstovat pravdu a její osvobozující moc.

V několika podobenstvích Pán Ježíš přirovnával moc Božího slova k semeni zasetému do země. Bez ohledu na to, zda rozsévá „spí či bdí, v noci i ve dne, semeno vzchází a roste, on ani neví jak. Země sama od sebe plodí nejprve stéblo, potom klas a nakonec zralé obilí v klasu.“ (**Marek 4:27.28**) Tak je tomu i s člověkem, který „slyší slovo, chápe ho, a přináší úrodu...“ (**Matouš 13:23**)

Apoštol Pavel prožil v tomto směru vlastní zkušenost, proto rád napsal římským křesťanům: „Nestydím se za evangelium: je to moc Boží ke spasení pro každého, kdo věří... Vždyť se v něm zjevuje Boží spravedlnost.“ (**Římanům 1:16.17**)

V epištole Židům apoštol Pavel o moci Božího slova napsal: „Slovo Boží je živé, mocné a ostřejší než jakýkoli dvousečný meč; proniká až na rozhraní duše a ducha, kostí a morku, a rozsuzuje touhy i myšlenky srdce.“ (**Židům 4:12**) Jinak řečeno, Boží slovo proniká k jádru našeho bytí lépe než nejúčinnější zbraň, obnažuje skryté pocity a nejtajnější myšlenky lidského srdce.

Písmo je tedy nástroj, který Bůh používá předně k tomu, aby člověka oslovil a vedl jej k Pánu Ježíši. Jedině on může člověka vnitřně proměnit ke svému obrazu. Právě z tohoto důvodu je třeba, aby bylo evangelium kázáno „po celém světě na svědectví všem národům“ (**Matouš 24:14**). Proto také apoštol Pavel napsal svému žákovi Timoteovi: „Veškeré Písmo pochází z Božího Ducha a je dobré k učení, k usvědčování, k nápravě, k výchově ve spravedlnosti, aby Boží člověk byl náležitě připraven ke každému dobrému činu.“ (**2. List Timoteovi 3:16.17**)

Není možné lépe definovat úlohu Písma v pomalém procesu růstu a duchovního zrání, jímž křesťan postupně roste k dokonalosti.

Boží zákon plní úlohu vychovatele

Druhý prostředek, který nám Bůh dal, aby osvětloval cestu vedoucí ke křesťanské dokonalosti, je Boží zákon. Tvoří jádro Písma, kolem něho se soustřeďuje celé Boží zjevení. Desatero Božích přikázání, „napsané Božím prstem“ na kamenných deskách (2. Mojžíšova 31:18; 32:16), je vyjádřením Božího charakteru a Boží vůle pro člověka.

Dnes, žel, existuje zásadní nedorozumění v tom, jakou funkci má zákon ve vztahu ke spasení. Po staletí Židé i křesťané věřili ve spasení ze skutků zákona, zatímco dnes mnozí křesťané přijali opačný, ale stejně nebezpečný blud, že víra v Pána Ježíše člověka osvobozuje od zachovávání Božího zákona. Tyto dva zásadní omyly odporují učení Ježíše Krista a apoštolů. Pro ně nikdy nebylo otázkou, zda je nebo není třeba zákon dodržovat, ale za jakých podmínek a jakým způsobem je možné ho zachovávat.

Bůh jistě nedal zákon jako prostředek ke spasení. (List Galatským 3:21) „Kdyby tu byl zákon, který by mohl dát život, pak by vskutku spravedlnost byla ze zákona.“ (List Galatským 2:21) „Kdybychom mohli dosáhnout spravedlnosti skrze zákon, byla by Kristova smrt zbytečná.“ Neznamená to, že Boží zákon je nedokonalý. Apoštol Pavel naopak zdůrazňuje, že „zákon je sám v sobě svatý a přikázání svaté, spravedlivé a dobré“ (Římanům 7:12). Avšak zákon sám o sobě není principem života, schopným život dát nebo jej udržovat. Tím méně je schopen vysvobodit člověka z otroctví hříchu, proto „Bůh učinil to, co bylo zákonu nemožné pro lidskou slabost“ (List Římanům 8:3). Spasení proto není z poslušnosti Božího zákona.

Nikdo nebojoval tolik proti víře ve spasení ze skutků zákona jako apoštol Pavel. To však neznamená, že velký apoštol popíral důležitost zachovávání zákona, jak to dnes někteří tvrdí. Pavel naopak napsal: (1. List Korintským 7:19) „Nezáleží na tom, zda je někdo obřezán nebo není, ale na tom, zda zachovává Boží přikázání.“ Podle něho „jsme v Kristu Ježíši stvořeni k tomu, abychom konali dobré skutky, které nám Bůh připravil“. Jinými slovy, nejsme spaseni „za skutky“, ale proto, abychom konali „dobré skutky“, podle Pavlova upřesnění, abychom konali „dobré skutky, které nám Bůh připravil“ (List Efeským 2:8-10).

Nikdo také neuměl lépe než Pavel vysvětlit pedagogickou roli zákona v procesu spasení z milosti skrze víru. Tuto roli definoval slovy: „Zákon byl tedy naším vychovatelem (paidagogos), aby nás vedl ke Kristu.“ (List Galatským 3:24) Apoštol Pavel to vztahuje nejen na morální zákon, ale také na zákon ceremoniální. Levitská služba ve svatyni měla mimo jiné za cíl připravit věřící staré smlouvy na příchod Mesiáše. Bohoslužba ve svatyni byla předobrazem díla spasení, které měl naplnit Ježíš Kristus, Beránek Boží, předurčený k tomu, aby odstranil hřích světa.

Pisatel epištoly Židům, píšící křesťanům ze židů, se zvláště snažil ukázat, jak zákon v době staré smlouvy měl za cíl vést člověka ke Kristu a skrze něj k dokonalosti. Napsal: „Kdyby služba levitských kněží, která vedla lid k poslušnosti zákona, přinesla dokonalost“, Bůh by nemusel ustanovovat jiného, nejvyššího kněze, „Syna... na věky dokonalého“ (Židům 7:11.28). Protože však oběti a dary soustavně obětované v době staré smlouvy nemohly „dokonale očistit svědomí toho, kdo obětuje“ nebo „dokonale očistit ty, kdo s nimi přicházejí“ (Žid 9:9 / 10:1), Bůh „jedinou obětí (Ježíše Krista) navždy přivedl k dokonalosti ty, které posvěcuje“ (Žid 10:14).

Protože zákon v rámci staré smlouvy „nic nepřivedl k dokonalosti, Bůh ustanovil „lepší smlouvu“ (Židům 7:19.22), jejímž prostředníkem je Ježíš Kristus. Díky jeho prostřednické službě zákon není napsán jen na deskách kamenných, ale může být i v srdci věřícího člověka podle zaslíbení daného prorokům Jeremiášovi a Ezechieli: „Toto je smlouva, kterou s nimi uzavřu po oněch dnech, praví Pán; dám své zákony do jejich srdce a vepíšu jim je do mysli.“ (Židům 10:16 / 8:10)

Bůh nemohl jasněji předpovědět změnu, která měla nastat v roli zákona díky službě Pána Ježíše. Od nynějška plní zákon ještě účinněji svou roli „pedagoga“, aby vedl lidi ke Kristu, neboť „ze zákona pochází poznání hříchu“ (Římanům 3:20 / 7:7). „Kdo se však zahledí do dokonalého zákona svobody“ (Jakub 1:25), uvidí se takový, jaký opravdu je.

Bez Božího zákona bychom neznali hřích a v důsledku toho bychom ani necítili potřebu Spasitele a Boží milosti. Přesně řečeno, zákon přináší vědomí viny, a tím vyvolává touhu po vysvobození. Takto zákon slouží jako „pedagog vedoucí ke Kristu“, abychom vírou v něj mohli být „ospravedlnováni zadarmo jeho milostí“ (Římanům 3:24 / Efeským 2:8).

Boží zákon však má plnit ještě jiný úkol – umožňuje nám poznat Boží vůli. Jelikož zákon je projevem Božího charakteru, je také nutně projevem Boží spravedlnosti, lásky a dokonalosti. Poněvadž

je „svatý, spravedlivý a dobrý“, obsahuje morální a duchovní zásady, které člověk potřebuje, aby byl schopen rozpoznat, „co je vůle Boží, co je dobré, Bohu milé a dokonalé“ (**Římanům 12:2**).

Ve vlastní síle ovšem nejsme schopni zachovávat Boží přikázání. Pán Ježíš řekl: „U lidí je to nemožné.“ A apoštol Pavel to vysvětlil: „Zákon je duchovní, ale já jsem tělesný, hříchu zaprodán..., chtít dobro, to dokážu, ale vykonat už ne.“ (**Římanům 7:14.18**) Skrze víru v Ježíše Krista můžeme od Boha přijmout milost, ne aby nás osvobodila od závazku poslušnosti přikázání, ale aby nás zbavila hříchu a uschoptila nás plnit jeho vůli. (**List Filipským 2:13**) „Neboť je to Bůh, který ve vás působí, že chcete i činíte, co se mu líbí.“

Tímto způsobem Boží zákon vede hříšníka ke Kristu, jako vychovatel vede k vlastnímu učiteli. Kristus pak vede hříšníka přes pokání, odpuštění a znovuzrození k poslušnosti Božích přikázání. Nová smlouva v Ježíši Kristu zákon neruší, ale naopak jej definitivně potvrzuje. Upravila však vztah mezi člověkem a zákonem. Díky Ježíši Kristu už není pro člověka pouze vnějším zákonem, vyrytým na „deskách kamenných“, ale je napsán „na živých deskách lidských srdcí“, (**2. List Korintským 3:3**) „ne inkoustem, nýbrž Duchem Boha živého“.

Působení Ducha svatého

Bez Božího Ducha, který je také Duchem Kristovým, by ani Písmo ani Boží zákon nemohly plnit rozhodující roli na cestě křesťana k dokonalosti. Písmo i zákon mohou být nástrojem vedoucím k dokonalosti jediné pod vlivem Ducha. (**2. List Petřův 1:21**) „Z popudu Ducha svatého mluvili lidé, poslaní od Boha.“ Tentýž Duch, který inspiroval Písmo, je nutný pro pochopení pravd, které Písmo obsahuje. Ani zákon nemůže bez Ducha svatého učinit svědomí citlivým, a bez moci Ducha, „který působí v nás“ (**List Efeským 3:20**), bychom nemohli mluvit ani o poslušnosti Božího zákona.

Podstata Ducha svatého je pro nás tajemstvím, které nám Bůh nezjevil. Pán Ježíš zůstal u prohlášení, že Duch je „Utěšitel, kterého nám pošle od Otce“ (**Jan 15:26**). Jasně definuje roli, kterou má Duch plnit v díle spasení; nejdříve v Kristově pozemském životě, potom v životě těch, kteří během staletí v něj uvěří – aby je přivedl k posvěcení.

Pán Ježíš přišel před dvěma tisíci lety na tento svět předně proto, aby smířil lidstvo s Bohem prostřednictvím své služby a službou Ducha svatého, jehož on byl nositelem. Pán Ježíš byl počat z Ducha svatého, pomazán Duchem při svém křtu a veden Duchem, který v něm plně přebýval. Apoštol Pavel šel ještě dál a prohlásil, že ten, který „byl zjeven v těle“, byl „ospravedlněn Duchem“ (**1. List Timoteovi 3:16**). Bez Ducha svatého by Pán Ježíš nemohl úspěšně splnit dílo záchrany, pro něž přišel na tento svět.

Při různých příležitostech Pán Ježíš hovořil o „Duchu, kterého měli přijmout ti, kdo v něj uvěřili“. Evangelista Jan vysvětluje, že „dosud totiž Duch nebyl dán, neboť Ježíš ještě nebyl oslaven“ (**Jan 7:39**). Proto, když Ježíš Kristus oznámil svůj odchod, ujišťoval své učedníky slovy: „Říkám vám však pravdu: Prospěje vám, abych odešel. Když neodejdu, Utěšitel k vám nepřijde. Odejdu-li, pošlu ho k vám. On přijde a ukáže světu, v čem je hřích, spravedlnost a soud.“ (**Jan 16:7.8**)

Těmito slovy Pán Ježíš definoval přesně úlohu Ducha svatého pro učedníky a všechny lidi. „Jakmile však přijde on, Duch pravdy, uvede vás do veškeré pravdy.“ (**Jan 16:13**) „Ale Přímluvce, Duch svatý, kterého pošle Otec ve jménu mém, ten vás naučí všemu a připomene vám všechno, co jsem vám řekl.“ (**Jan 14:26**)

Hned po svém vzkříšení Ježíš Kristus obnovil zaslíbení učiněné večer při odchodu: „Vy však budete pokřtěni Duchem svatým, až uplyne těchto několik dní.“ (**Skutky 1:5**) Zaslíbení pak ještě jednou opakoval: „Dostanete sílu Ducha svatého, který na vás sestoupí, a budete mi svědky v Jeruzalémě a v celém Judsku, Samařsku a až na sám konec země.“ (**Skutky 1:8**)

To, co Pán Ježíš zaslíbil dvanácti apoštolům a uskutečnil o letnicích, zaslubuje rovněž všem lidem, kteří přijmou pozvání Ducha. Od svého nanebevstoupení Ježíš Kristus neúnavně přitahuje lidi k sobě (**Jan 12:32**), aby jim zjevil poklady Písma, aby je uschoptil chodit v Duchu, „jak on chodil“ (**1. List Janův 2:6**).

Od letnic je Duch svatý lidem k dispozici. Nyní Bůh udílí svého Ducha tomu, kdo jej o to prosí (**Luk 11:13**). Kdo ho přijme, u toho si Duch, a skrze Ducha také Kristus učiní příbytek. Tak jako se Bůh vtělil v Ježíši Kristu skrze Ducha, tak skrze Ducha bude Kristus přebývat v člověku, který jej přijme. Takto svou službou Pán Ježíš otevřel cestu Duchu svatému a „zplodil“ novou generaci lidí znovuzrozených Duchem.

Apoštol Pavel velmi rád zdůrazňoval roli Ducha svatého při „zdokonalování svatých“. „Kdo nemá Ducha Kristova, ten není jeho“ (**Římanům 8:9**). „Nikdo nemůže říci: ‚Ježíš je Pán‘, leč v Duchu svatém.“ (**1. List Korintským 12:3**) Jestliže „v nás přebývá Boží Duch“, „dosvědčuje našemu duchu, že jsme Boží děti“ (**Římanům 8:9.16**).

Někteří křesťané se domnívají, že působení Ducha svatého se omezuje na několik vyvolených jedinců. Členům korintského sboru, kteří zastávali stejný názor, apoštol Pavel napsal: „Neboť my všichni... byli jsme jedním Duchem pokřtěni v jedno tělo a všichni jsme byli napojeni týmž Duchem.“ (**1. List Korintským 12:3**) Proto v Kristu „smíme obojí, židé i pohané, v jednotě Ducha stanout před Otcem“ (**List Efeským 2:18**).

Apoštol Pavel chtěl ještě přesněji popsat působení Ducha svatého v člověku, proto vysvětloval, že „Duch života, který je v Ježíši Kristu“, nás osvobodil od „zákona hříchu a smrti...“, aby spravedlnost požadovaná zákonem byla naplněna v nás“ (**List Římanům 8:2.4**). Jinými slovy řečeno, Bůh posílá svého Ducha, abychom byli schopni „chodit podle Ducha“, stále se rozvíjet, růst a stále dokonaleji konat Boží vůli.

Dar Ducha svatého představuje tedy podstatně důležitý Boží nástroj pro veškerý duchovní život. Bez Ducha svatého nemůže nikdo tvrdit, že je Kristovým následovníkem. Duch je zároveň zdrojem našeho nového života v Kristu i podmínkou naší vnitřní proměny k dokonalosti, která je v Kristu. Dokonalost je opravdu možná jedinečně skrze Ducha svatého, působícího mocně v srdci člověka, který vírou přijal Ježíše Krista.